

Program studiów
dla kierunku studiów pierwszego stopnia pn. *DIETETYKA*

PROFIL PRAKTYCZNY

ROK AKADEMICKI 2020/2021

I. Charakterystyka studiów:

1. Nazwa kierunku studiów: **Dietetyka**
2. Przyporządkowanie kierunku studiów do właściwej dziedziny i dyscypliny nauki, do których odnoszą się efekty kształcenia, wraz z przypisaniem punktów ECTS:

Lp.	Kierunek studiów	Poziom studiów	Dziedzina nauki	Dyscyplina naukowa	Udział procentowy dyscyplin w programie kształcenia	Dyscyplina wiodąca
1.	Dietetyka	studia pierwszego stopnia	nauki o zdrowiu	nauki o zdrowiu	73%	nauki o zdrowiu
			nauki medyczne i nauki o zdrowiu	nauki medyczne	11%	
			nauki rolnicze	technologia żywności i żywienia	16%	

3. Poziom kształcenia: studia **poziom 6, studia pierwszego stopnia**
4. Profil studiów: **praktyczny**
5. Forma studiów: **stacjonarne i niestacjonarne**
6. Łączna liczba godzin **stacjonarne (3000 godz. bez praktyk i bhp, z praktykami i bhp 3964 godz.), niestacjonarne (1980 godz. bez praktyk i bhp, z praktykami i bhp 2944 godz.)**
7. Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwenta: **licencjat**
8. **Ogólne cele uczenia:**

Zasadniczym celem kształcenia na kierunku Dietetyka, który bezpośrednio podkreśla związek z obszarem nauk medycznych, jest współodpowiedzialność za zdrowie, zarówno indywidualnego pacjenta, jak i grup ludności, oraz poszanowanie zasad etyki zawodowej i uregulowań prawnych obowiązujących pracowników ochrony zdrowia. Kształcenie na kierunku Dietetyka obejmuje zagadnienia leczenia żywieniowego, dietoterapii, a także dietoprofilaktyki. W toku kształcenia na kierunku Dietetyka przekazywana jest studentom nowoczesna wiedza z zakresu żywienia człowieka zdrowego i chorego oraz umiejętności praktyczne pozwalające na udzielanie świadczeń z zakresu dietetyki na najwyższym poziomie, kształtowana jest nienaganna postawa etyczno-moralna, a także umiejętność zarządzania pracą własną i całego zespołu. Koncepcja kształcenia zakłada umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy ogólnej z zakresu nauk o zdrowiu oraz wiedzy szczegółowej z zakresu żywienia człowieka zdrowego w praktyce, umiejętność zapobiegania chorobom żywieniowo-zależnym, przygotowanie do pracy w poradniach dietetycznych i do współpracy z zespołem terapeutycznym w zakresie planowania żywienia. Realizacja procesu kształcenia na studiach pierwszego stopnia uwzględnia atrakcyjne i urozmaicone formy przekazywania wiedzy studentom. Obok tradycyjnych form wykładów, seminariów i ćwiczeń, prowadzone są zajęcia w specjalistycznych pracowniach. Program studiów na kierunku Dietetyka jest nowoczesny i dostosowany do dynamicznie zmieniających się wymogów rynku edukacyjnego i potrzeb z zakresie wszelkiego rodzaju działalności w obszarze ochrony zdrowia. Koncepcja kształcenia uwzględnia potrzeby krajowego i europejskiego rynku pracy w oparciu o monitorowanie losów absolwentów oraz zmian demograficznych. Stały wzrost w społeczeństwie odsetka ludzi w podeszłym wieku i zwiększenie występowania zjawiska chorób żywieniowo-zależnych stwarza potrzebę wykształcenia odpowiedniej liczby wysoko wyspecjalizowanych dietetyków, przygotowanych także do szeroko zakrojonych działań na rzecz promocji zdrowia i zapobiegania chorobom.

9. Typowe miejsca pracy absolwentów:

Po zakończeniu cyklu kształcenia absolwenci są przygotowani do samodzielnego wykonywania zawodu oraz pracy m. in. w:

- publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej,
- zakładach żywienia zbiorowego i zakładach dostarczających pożywienie do szpitali, innych placówkach zbiorowego żywienia (catering),
- strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- instytucjach odpowiedzialnych za promocję zdrowego żywienia i poradnictwo żywieniowe,

- zakładach żywienia,
- ramach indywidualnej działalności ukierunkowanej na profilaktykę zaburzeń stanu zdrowia związanych z żywnością i żywieniem,
- organizacjach konsumenckich, placówkach sportowych i innych (w zależności od rodzaju dodatkowych kwalifikacji).

10. **Możliwość kontynuacji kształcenia:** studia II stopnia, studia podyplomowe, kursy doszkalające.

11. **Ogólne wymagania wstępne: (dotyczy ewentualnych badań lekarskich, rozmowy kwalifikacyjnej, itp.):** Zasady rekrutacji zawarte są w Uchwale Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe stacjonarne i niestacjonarne w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu w roku akademickim 2020/2021.

12. **Koncepcja kształcenia/ uczenia i jej zgodność z misją, strategią uczelni, przy uwzględnieniu potrzeb lokalnego rynku pracy oraz wyników badań losów absolwentów**

U podstaw utworzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku *Dietetyka* leżą zmiany zachodzące w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz oczekiwania społeczeństwa, które coraz większą wagę przywiązuje do podejmowania działań w zakresie profilaktyki chorób, w tym chorób dietozależnych oraz propagowania zdrowia w każdym wieku. Zgodnie z przyjętą strategią rozwoju Uczelni (2016-2025), której celem głównym jest „przekazywanie praktycznych umiejętności zawodowych i przydatnej wiedzy teoretycznej, użytecznych dla kształconych i dla rynku pracy” program studiów na kierunku *Dietetyka* uwzględnia zmieniające się potrzeby otoczenia, dostosowując metody kształcenia do poziomu wiedzy, umiejętności oraz percepcji odbiorców. Jednym z celów szczegółowych jest przygotowanie absolwentów *Dietetyki* do wymagań współczesnego rynku pracy. Istotnym dokumentem uzasadniającym celowość utworzenia kierunku *Dietetyka* w PWSZ Wałbrzych jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020 (Dz.U. 2016 poz. 1492), w którym jednym ze sformułowanych celów strategicznych jest wydłużenie i poprawa jakości życia Polaków oraz ograniczanie

społecznych nierówności w zdrowiu. Coraz więcej osób szuka bowiem profesjonalnej informacji w obszarze dietoprofilaktyki i edukacji żywieniowej. Przy dominującym siedzącym trybie życia i postępującej nadwadze bardzo istotne stają się porady specjalistów do spraw żywienia, dietetyków. Bezpośrednim zadaniem tej grupy zawodowej jest wspomaganie procesu leczenia nadwagi i otyłości poprzez właściwy dobór diety, zapobieganie niedożywieniu związanemu z chorobą, prowadzenie edukacji zdrowotnej promującej prawidłowe odżywianie. Dietetyk znajdzie więc zatrudnienie między innymi w placówkach świadczących usługi medyczne (szpitale, przychodnie, ośrodki zdrowia, sanatoria) ośrodkach sportu i rekreacji, placówkach prowadzących działalność oświatową, handlu, przemyśle spożywczym, instytucjach publicznych, czy też może prowadzić własną działalność gospodarczą. Z uwagi na fakt, że otyłość i nadwaga stanowią jedno z największych zagrożeń cywilizacyjnych (Raporty WHO z ostatnich lat) dietetyk może funkcjonować w obszarze zarówno dietetyki klinicznej, jak i dietetyki sportowej. Według danych Głównego Inspektoratu Sanitarnego (GIS) w Polsce szacuje się, że problem nadwagi i otyłości dotyczy nawet 10% dzieci i młodzieży na świecie. Ponadto, jak wskazuje GIS, Światowa Organizacja Zdrowia jasno precyzuje, że wraz ze wzrostem problemu otyłości wzrośnie również ryzyko zachorowań na choroby z niej wynikające. Ważne jest zatem wykształcenie specjalistów z zakresu edukacji żywienia, dietoterapii, aby zmniejszyć zagrożenie. Narodowy Fundusz Zdrowia w swym raporcie wskazuje również, że skala problemu jest duża, a konsekwencje mogą dotyczyć nie tylko ryzyka zachorowań na tzw. choroby cywilizacyjne, ale również problemów psychologicznych, czy zaburzeń zachowania. Kształcenie na kierunku *Dietetyka* jest zatem odpowiedzią na potrzeby społeczne i obejmuje zagadnienia leczenia żywieniowego, dietoterapii i dietoprofilaktyki, psychodietetyki, które w ostatnich latach nabierają szczególnego znaczenia.

Kształcenie na kierunku *Dietetyka* wpisuje się ponadto w realizację celów strategicznych Uczelni, takich jak zwiększenie skuteczności kształcenia poprzez wzbogacenie oferty edukacyjnej oraz rozwój promocji i współpracy z otoczeniem społeczno- gospodarczym (o czym szerzej poniżej). Co ważne, w ramach prowadzonych studiów od roku akademickiego 2016/2017 na kierunku *Pielęgniarstwo*, wałbrzyska PWSZ podjęła już współpracę w regionie z placówkami zdrowia, szpitalami, przychodniami oraz uzdrowiskami, które podkreślają niedobór absolwentów kierunku *Dietetyka* na lokalnym i regionalnym rynku pracy (co nie jest

zgodne z tendencją ogólnopolską, bowiem w niektórych regionach kraju odnotowuje się nadmiar absolwentów tego kierunku). Utworzenie studiów na tym kierunku w PWSZ Wałbrzych przyczyni się więc do niwelowania tych niedoborów oraz do zacieśnienia i rozwijania dalszej współpracy.

Strategiczne cele nawiązują do koncepcji kształcenia na kierunku *Dietetyka* i odzwierciedlają potrzeby kandydata i studenta.

II. Zakładane efekty uczenia się:

1. Opis i tabela odniesień efektów kierunkowych do charakterystyk drugiego stopnia dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji **dla 6 poziomu kształcenia (zał. 1).**
2. Tabela efektów kierunkowych w odniesieniu do form realizacji przedmiotów/modułów kształcenia **(zał. 2).**
3. Tabela efektów kierunkowych w odniesieniu do metod weryfikacji **(zał. 3).**
4. „Skrócona matryca pokrycia” efektów uczenia dla kierunku ***Dietetyka*, poziom 6 (zał. 4).**
5. Zasady dokumentowania osiągniętych efektów uczenia się – teczki przedmiotowe **(zał. 5).**
6. Sposób weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych w trakcie całego cyklu kształcenia

Prowadzący zajęcia określają szczegółowe, tzw. przedmiotowe efekty uczenia się i formę/formy ich weryfikacji, które są opisane w karcie przedmiotu. Osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się określonych dla poszczególnych zajęć oznacza realizację założonej koncepcji kształcenia na prowadzonym kierunku i uzyskanie efektów kierunkowych (osiągnięcie sylwetki absolwenta). Weryfikacja i ocena efektów uczenia się osiąganych przez studenta w trakcie całego cyklu kształcenia odbywa się m. in. poprzez:

- proces dyplomowania - poprzez prace dyplomowe i egzamin dyplomowy - weryfikuje się zakładane efekty uczenia się. Oceniane są przez promotora i recenzenta – praca dyplomowa oraz członków komisji egzaminacyjnej – egzamin dyplomowy;

- praktyki studenckie - efekty uczenia się uzyskiwane podczas realizacji praktyki studenckie są dopełnieniem koncepcji kształcenia. Weryfikacja efektów następuje zgodnie z regulaminem praktyk dla danego kierunku studiów. Ponadto efekty uczenia się przypisane do praktyk zawodowych są weryfikowane podczas przygotowywania pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego;
- wymianę międzynarodową studentów - uzyskiwanie informacji od studentów dotyczącej posiadanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w kontekście pobytu w uczelni partnerskiej;
- działalność i osiągnięcia kół naukowych - informacja zwrotna poprzez uzyskiwane recenzje zewnętrzne (publikacje naukowe, wystąpienia na konferencjach, przyznane stypendium rektora i ministra);
- badanie losów absolwentów - poprzez uzyskiwanie informacji zwrotnych z zakresu uzyskanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych i ich przydatności na rynku pracy;
- badanie opinii pracodawców - opiniowanie przez pracodawców programów studiów, w tym zakładanych efektów uczenia się i metod ich weryfikowania, szczególnie dotyczących kształcenia praktycznego.

Dodatkowo podstawą oceny realizacji efektów uczenia się są:

- prace etapowe - realizowane przez studenta w trakcie studiów takie jak: kolokwia, sprawdziany, prace zaliczeniowe, referaty, prezentacje, case studies, projekty, itd., które są opisane w kartach przedmiotu, a ich przypisanie do danego przedmiotu odzwierciedla Tabela efektów kierunkowych w odniesieniu do metod weryfikacji.
- egzaminy z przedmiotu - pytania przygotowane do egzaminu nie powinny wychodzić poza treści zawarte w karcie przedmiotu realizowanych w ramach wykładu. Student ma prawo do uzasadnienia przez prowadzącego otrzymanej na egzaminie oceny.
- forma egzaminu: ustna, pisemna, testowa lub praktyczna określana jest przez prowadzącego wykład i zawarta w karcie przedmiotu.

- zaliczenie i zaliczenie z oceną. Prowadzący zajęcia określa kryteria oceny, podaje jej składowe. Zaliczenie przedmiotu bez oceny dotyczy wyłącznie zajęć z Wychowania fizycznego, wszystkie pozostałe są zaliczeniami na ocenę.
- formy i metody prowadzenia zajęć oraz kryteria oceny i jej składowe określa karta przedmiotu. Wszystkie formy weryfikacji osiągnięć studenta uzyskanych w ramach zajęć w danym semestrze odnotowuje się w kartach okresowych osiągnięć studenta. Szczegółowe informacje zawarte są w „teczkach przedmiotowych”.

III. Program studiów:

1. Liczba semestrów i liczba pkt. ECTS niezbędna do uzyskania kwalifikacji: **6 semestrów, 180 pkt. ECTS.**
2. Wymiar i zasady odbywania praktyk zawodowych: ogółem 24 tygodnie (960 godz.), **30 pkt ECTS.** Kierunkowy regulamin praktyk zawodowych (**zał. 6**).
3. Plan studiów z zaznaczeniem modułów/przedmiotów obowiązkowych i podlegających wyborowi studenta, minimum 30% ogólnej liczby pkt. ECTS (**zał. 7**).
4. Struktura studiów (nazwy specjalności i specjalizacji): studia 3 letnie, 6-semestralne
5. Zasady zaliczania lektoratu: obligatoryjny język obcy (8 pkt. ECTS), w wymiarze 120 godz. studia stacjonarne, 60 godz. – studia niestacjonarne, zaliczany w semestrze 1-4;
6. Obowiązkowe zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone są na studiach pierwszego stopnia: stacjonarnych, w wymiarze 60 godzin. Zajęciom tym nie przypisuje się punktów ECTS.
7. Wskaźniki dotyczące programu studiów na danym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia określone Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Efektów Uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz.U z 2018 r., poz.2218).

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/udział procentowy
Liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi uczenia się	180/100%

Liczba punktów ECTS przyporządkowana do zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów	150/83%
Liczba punktów ECTS przyporządkowana modułom zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, służącym zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych	83/46%
Liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom z obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych (w przypadku kierunków studiów przypisanych do obszarów innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne)	180/100%
Liczba punktów ECTS przyporządkowana przedmiotom/modułom zajęć do wyboru	62/34%
Liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym/wymiar praktyk zawodowych	30/17%
Liczba punktów ECTS, obejmująca zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne (nie mniej niż 50%)	113/62%

8. Sylabusy poszczególnych modułów/przedmiotów (**zał. 8**).

IV. Warunki realizacji programu studiów

1. Wykaz nauczycieli akademickich odpowiedzialnych za jakość realizowanego programu studiów dla kierunku, profilu i stopnia studiów (**zał. 9**).

2. Informacja o infrastrukturze zapewniającej realizację celów kształcenia (sale dydaktyczne, laboratoria, pracownie, wyposażenie biblioteki w literaturę zalecaną w ramach kształcenia na kierunku).

Baza dydaktyczna PWSZ AS składa się z dwóch użytkowanych obecnie w pełni wyposażonych i przystosowanych do prowadzenia zajęć dydaktycznych budynków zlokalizowanych przy ul. Zamkowej 4 oraz Piotra Skargi 14a. We wszystkich salach ćwiczeniowych znajduje się sprzęt audiowizualny, komputery, ekrany projekcyjne i rzutniki. Cztery pracownie komputerowe – dwie w bud. A i dwie w bud. B (łącznie 98 stanowisk z dostępem do szerokopasmowego Internetu) - wyposażone są w nowy sprzęt komputerowy, wraz z oprogramowaniem - zapewniającym pełną realizację treści kształcenia na kierunku Dietetyka. Zarówno na terenie bud. A jak i bud. B, studenci i wykładowcy mogą korzystać nieodpłatnie z Internetu - dzięki punktom bezprzewodowej sieci Wi-Fi. Studenci kierunku Dietetyka podczas realizacji laboratoriów komputerowych będą mogli wykorzystywać zainstalowane oprogramowanie, w tym również programy dietetyczne. W głównym budynku Uczelni do dyspozycji studentów i pracowników oddano kompleks sportowy o powierzchni 205 m², na który składa się: siłownia, sala do ćwiczeń sprawności i kondycji typu fitness oraz sauna. Kompleks jest bogato wyposażony w profesjonalny sprzęt tj. (ergometr, trener eliptyczny, wioślarz, bieżnie, atlas do ćwiczeń siłowych, rowery stacjonarne). Uczelnia dysponuje również pracowniami anatomii i fizjologii, laboratoriami biochemicznymi, pracownią immunologiczno-mikrobiologiczną przeznaczoną do realizacji zajęć praktycznych. Ponadto Uczelnia dysponuje czterema pracowniami umiejętności pielęgniarstwa, które są w pełni wyposażone. Uwagi i propozycje doskonalenia zasobów bazy dydaktycznej i naukowej (badawczej) zgłaszane są na bieżąco, w miarę potrzeb i oczekiwań podczas spotkań instytutowych, KZZJK, szkoleń wewnętrznych (Dydaktyka szkoły wyższej). Oceny zasobów bazy dydaktycznej i bibliotecznej dokonują także studenci w corocznych ankietach ewaluacyjnych, wyniki których są przedstawiane i omawiane podczas Senatu, a następnie wykorzystane mogą być do prac KZZJK dla poszczególnych kierunków.

Biblioteka w PWSZ Wałbrzych gromadzi zbiory naukowe oraz prowadzi działalność na rzecz pracowników i studentów Uczelni. Pełni rolę biblioteki naukowej, gromadzi zbiory niezbędne do prowadzenia badań naukowych i realizowania procesu dydaktycznego na

wszystkich prowadzonych w Uczelni kierunkach studiów. Posiada bogaty księgozbiór o charakterze ogólnym, obejmujący literaturę z nauk podstawowych oraz dziedzin i dyscyplin, do których przypisane są kierunki studiów.

Obecnie Biblioteka Uczelniana dysponuje zasobami tradycyjnymi (drukowanymi), jak i elektronicznymi, w tym:

- 50 582 książkami,
- 37 352 egzemplarzami czasopism naukowych,
- 156 sztukami zbiorów specjalnych (m.in. normy, katalogi, mapy),
- 1237 sztukami filmów instruktażowych, materiałów multimedialnych (w tym słownikami polsko-angielski i angielsko-polskimi na nośnikach typu pen-drive) do nauki języków obcych,
- 16 gramy szkoleniowymi i zestawami kart dydaktycznych (w tym w języku angielskim).

Licencjonowane zasoby elektroniczne stanowią cenne uzupełnienie zbiorów drukowanych i są dostępne w sieci komputerowej Uczelni. W ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki oraz innych platform dostępowych (np. Academica, IBUK, LEX) gwarantujemy powszechny i bezpłatny dostęp do najważniejszych publikacji naukowych w języku polskim i angielskim, we wszystkich dziedzinach wiedzy i specjalnościach naukowych. W grudniu 2019 r. Uczelnia wykupiła dostęp do bazy EBSCO. Licencjonowane bazy danych są ważną pomocą dla pracowników i studentów; większość baz posiada zbiory dynamiczne, tj. wymienialne bądź uzupełniane w trakcie trwania umowy licencyjnej.

Ponadto możliwość korzystania ze zbiorów dolnośląskich bibliotek akademickich zapewnia Konsorcjum Dolnośląskich Bibliotek Cyfrowych, do którego Uczelnia przystąpiła w 2008 r.

Studenci oraz pracownicy mają możliwość korzystania z dodatkowych aplikacji i sprzętu, dostępnych na miejscu:

- stanowiska komputerowe (21 szt.) z dostępem do Internetu,
- skanery z oprogramowaniem OCR (2 szt.),
- drukarka, urządzenie kserograficzne, ploter,
- program SIMIO – oprogramowanie symulacyjne,
- program ADONIS – oprogramowanie symulacyjne,
- program AnyLogic – oprogramowanie symulacyjne,

- SAP Crystal Presentation Design – oprogramowanie do wizualizacji danych.

SAP Crystal Presentation Design - to oprogramowanie do wizualizacji danych, zaprojektowane z myślą o tworzeniu opartych na technologii Flash, interaktywnych prezentacji danych z arkuszy kalkulacyjnych oraz udostępnianiu ich w formatach Microsoft Office i Adobe PDF. Umożliwia ono studentom tworzenie profesjonalnie wyglądających prezentacji i ułatwia podejmowanie decyzji logistycznych, dzięki zaawansowanym scenariuszom „co, jeżeli”. Narzędzie to jest szczególnie pomocne w trakcie opracowywania wyników badań własnych, dotyczących prac dyplomowych i różnego rodzaju projektów.

Dostęp do poszczególnych publikacji (książek i czasopism branżowych) jest na bieżąco aktualizowany zgodnie z potrzebami studentów i wykładowców (wskazanych m.in. w sylabusach poszczególnych przedmiotów, zamówieniach zbiorowych i indywidualnych. Biblioteka stwarza również możliwość wypożyczenia gier edukacyjnych (w tym również w języku angielskim) na potrzeby prowadzenia atrakcyjnych i rozwojowych zajęć praktycznych ze studentami. Posiadane gry: Learning Battle Cards, Galimatias, Karty add ....ing, Leonardo, LockLuck – gra coachingowa, Lumico – emocje, relacje, reakcje i zasoby, Kandydaci, Magneto, Manufaktura emocji, Morskie karty, Ocean możliwości, Simplicity – coaching tools, Synergia – szkoleniowa gra detektywistyczna, Values Poker – gra w wartości. Do dyspozycji nauczycieli są materiały szkoleniowe: Gry szkoleniowe ANDY KIRBY, Aktywne ćwiczenia szkoleniowe ANDY KIRBY.

Ponadto Uczelnia dysponuje w swoich zasobach bibliotecznych wielkim multimedialnym słownikiem polsko-angielskim i angielsko-polskim. Słownik w wersji na pendrive. PWSZ posiada również wykupiony dostęp do Wielkiego słownika angielsko-polskiego i polsko-angielskiego w internetowym serwisie WN PWN – pakiet na 20 jednoczesnychostępów.

Niezwykle istotny z punktu widzenia realizacji zakładanych efektów uczenia, w tym dostępu studentów do aktualnej wiedzy (współczesnych badań) są bazy danych – dostępne w Bibliotece oraz na terenie uczelni (przez sieć IP), takie jak:

Nazwa bazy	Krótką charakterystyka
ACADEMICA	Academica pozwala na dostęp do ponad pół miliona pełnotekstowych publikacji – monografii, podręczników, skryptów, artykułów oraz całych numerów czasopism. Stale rozbudowywane zasoby Akademiki obejmują współczesne piśmiennictwo naukowe ze wszystkich dziedzin, w tym także najnowsze wydania podręczników akademickich oraz aktualne numery fachowych czasopism specjalistycznych, jak również teksty źródłowe, literaturę piękną oraz zbiory specjalne, które są przedmiotem badań naukowców.

	Tak ogromna baza wiedzy stanie się z pewnością ważnym narzędziem w nauce, pracy badawczej oraz dydaktycznej.
Bankowość- Finanse- Samorząd – Wiedza on-line	<p>Dostęp do elektronicznych wersji czasopism o tematyce: bankowość, finanse, administracja samorządowa (wydania bieżące oraz wieloletnie archiwum):</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Miesięcznik Finansowy BANK”, • „Nowoczesny Bank Spółdzielczy”, • „Europejski Doradca Samorządowy”, • „Finansowanie Nieruchomości”, • „Kurier Finansowy”.
Bazy danych Biblioteki Narodowej	<p>Ponad dwadzieścia baz danych prowadzonych w systemie MAK, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przewodnik Bibliograficzny – bieżąca polska bibliografia narodowa zawierająca opisy bibliograficzne książek opublikowanych w Polsce od roku 1976. • Bibliografia artykułów z czasopism polskich – składa się z trzech baz rejestrujących zawartość ważniejszych polskich czasopism. Obejmuje materiał od 1985 r. i jest aktualizowana. • Polonica Zagraniczne od roku 1993 – zawiera: opisy bibliograficzne książek uznanych za polonica i wydanych poza granicami Polski (od 1993 r.). • Centralny Katalog Czasopism Polskich – baza zawiera 32.000 rekordów polskich wydawnictw ciągłych opublikowanych w kraju i za granicą w latach 1661 – 1950, przechowywanych w bibliotekach polskich i zagranicznych • Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych – największy w Polsce zbiór informacji o zagranicznych wydawnictwach ciągłych znajdujących się w bibliotekach polskich współpracujących z Centralnym Katalogiem Czasopism Zagranicznych Biblioteki Narodowej – obejmujący lata 1986-1998, utworzony w formacie ARKA, a liczący ponad 42.000 rekordów, aktualizowany
CEJSH	Elektroniczne czasopismo publikujące angielskie streszczenia artykułów i rozpraw z czasopism z zakresu nauk społecznych i humanistycznych, wydawanych w Europie Środkowej.
DOAJ – Directory of Open Access Journals	Baza naukowych czasopism elektronicznych w wolnym dostępie, zawierająca ponad 350 tytułów z zakresu dyscyplin akademickich – biologii, chemii, fizyki, matematyki, techniki, nauki o ziemi, językoznawstwa, literaturoznawstwa, sztuki, historii, socjologii, nauk politycznych, psychologii, filozofii, religii, edukacji, zarządzania i in.
EBSCO	Licencja obejmuje pakiet podstawowy 12 baz, w tym 7 baz pełnotekstowych zawierających czasopisma naukowe różnych wydawców, książki, gazety i inne publikacje, oraz 5 baz bibliograficznych. Bazy obejmują szeroki zakres dziedzinowy: nauki ścisłe, humanistyczne, społeczne, psychologię, edukację, nauki ekonomiczne, biznes, informatykę, technikę, biologię, chemię, fizykę, nauki medyczne, biomedyczne i wiele innych.
Elsevier	Czasopisma elektroniczne Elsevier są udostępniane na zasadach ogólnokrajowej licencji akademickiej. Obejmuje wszystkie czasopisma z listy Freedom Collection, w tym około 1700 tytułów z rocznikami od 1995 do bieżącego oraz archiwa ponad 200 tytułów niekontynuowanych.
Humbul Humanities Hub	Anglojęzyczna baza kataloguje źródła internetowe z humanistyki (filozofia, historia, lingwistyka, literatura porównawcza, religia i in.)
ibuk.pl	Pierwsza i największa w Polsce internetowa biblioteka-czytelnia online, w której znajdują się książki elektroniczne: podręczniki akademickie i inne. Można w niej korzystać z pozycji z zakresu nauk ekonomicznych, nauk humanistycznych, nauk matematyczno-przyrodniczych, nauk społecznych, informatyki, medycyny, prawa. Można także korzystać ze słowników, leksykonów czy kompendiów, a także publikacji w języku angielskim i niemieckim.

IPL – Internet Public Library Online Serials	Dostęp do ok. 3000 tytułów czasopism elektronicznych z wielu dziedzin; wyszukiwanie wg słów kluczowych, dziedziny, typu publikacji; serwis prowadzony przez University of Michigan School of Information.
LEX SIGMA System Informacji Prawnej	<ul style="list-style-type: none"> • Tezy z piśmiennictwa, czyli zbiór cytatów z polskich i zagranicznych publikacji prawnych, pochodzących z czasopism takich jak: Europejski przegląd sądowy, Finanse Komunalne, Glosa, Krajowa Rada Sądownictwa, Państwo i Prawo, Przegląd podatkowy, Przegląd Prawa Handlowego, Samorząd Terytorialny, Przegląd Prawa Europejskiego, Common Market Law Review. • Autorskie wzory pism i umów przygotowane przez prawników specjalistów na zamówienie Redakcji Systemu Informacji Prawnej LEX. • Komplet metryk i skanów aktów prawnych opublikowanych w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim od 1918 r. • Ujednolicone teksty aktów prawnych z Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego. • Metryki i ujednolicone teksty aktów prawnych opublikowanych w Dziennikach Urzędowych • Komplet metryk aktów prawnych opublikowanych w 16 Wojewódzkich Dziennikach Urzędowych od 1999 r. • Wybór tekstów aktów korporacyjnych i pomników prawa polskiego. • Projekty ustaw wraz z uzasadnieniami (komplet projektów stanowiących przedmiot prac Sejmu od III kadencji). • Urzędowe wzory pism pochodzące z dzienników urzędowych. • Zestawienia, czyli dokumenty zawierające zestawienia danych z aktów prawnych. • Dane teleadresowe sądów, urzędów i innych instytucji działających na terenie RP. Kalkulatory.
LookSmart's FindArticles	Serwis umożliwiający wyszukiwanie artykułów (od 1998 r.) z ponad 300 światowych magazynów i czasopism z dziedzin: zarządzanie, ekonomia i finanse, informatyka, technika, nauczanie, sport i sztuka.
Master File Premier	Wielod dziedzinowa baza pełnotekstowa przeznaczona w szczególności dla bibliotek publicznych, zawierająca ok. 1.700 czasopism pełnotekstowych o tematyce ogólnej, społecznej, biznesowej, ochrony zdrowia, edukacji, zagadnień wielokulturowych. Baza zawiera ponadto ok. 500 informatorów pełnotekstowych, ok. 165 000 dokumentów źródłowych oraz kolekcje ponad 460 000 zdjęć, map i flag. Baza zawiera archiwum w formacie PDF od 1975 r. kluczowych publikacji: American Libraries, Foreign Affairs, History Today, Judaism, Library Journal, National Review, Saturday Evening Post i wielu innych.
Nauka Polska	Portal poświęcony w całości nauce polskiej. Zawiera głównie informacje o bazach danych prowadzonych i udostępnianych przez nasz Ośrodek Przetwarzania Informacji: Badania naukowe SYNABA, Rozprawy doktorskie i habilitacyjne, Instytucje naukowe, Ludzie nauki i in.
Newspaper Source	Oferuje dostęp do 45 pełnotekstowych gazet amerykańskich i międzynarodowych w języku angielskim takich jak: The Christian Science Monitor, USA Today, The Washington Post, The Washington Times, The Times (London), The Toronto Star, The Sunday Times (Wlk. Brytania), Budapest Sun, Slovak Spectator, the Australian, Irish Times, Japan Times oraz wielu innych. Baza zawiera ponadto pełne teksty wyselekcjonowanych artykułów z 390 regionalnych gazet amerykańskich oraz transkrypcje wiadomości nadawanych przez amerykańskie kanały radiowe i telewizyjne: CBS News, CNN, CNN International, FOX News, NPR i inne.
Otwarta Nauka	Portal zawierający informacje o ruchu otwartej nauki w Polsce i na świecie oraz o projektach otwartej nauki realizowanych w ICM UW.
Scopus	Scopus jest produkowaną przez Elsevier interdyscyplinarną bazą abstraktów i cytowań z zakresu nauk matematyczno-przyrodniczych, technicznych, medycznych i humanistycznych. Scopus obejmuje ponad 19 500 tytułów publikacji, w tym ponad 18 500

	recenzowanych czasopism (z których ponad 1 800 jest dostępnych w systemie Open Access), ponad 400 publikacji handlowych, 300 serii książkowych, 250 sprawozdań konferencyjnych. Baza zawiera 46 milionów rekordów bibliograficznych, z których 25 milionów posiada cytowania sięgające roku 1996, 25 milionów rekordów patentowych, oraz indeksuje 315 milionów naukowych stron www.
Springer	Czasopisma oraz stopniowo powiększana kolekcja książek elektronicznych Springer są udostępniane w ramach ogólnokrajowej licencji akademickiej. Licencja obejmuje wszystkie 1955 bieżących czasopism Springer, w tym 1128 tytułów czasopism z rocznikami archiwalnymi od 1997 roku, które były objęte wcześniejszą licencją konsorcyjną, oraz dodatkowe 734 i 93 tytułów nowo wydanych albo przejętych przez Springera od innych wydawców. Licencja obejmuje także pełne archiwa 1291 czasopism od pierwszego wolumenu do roku 1996. Licencja ogólnokrajowa Springer obejmuje także archiwa serii książkowych, w tym 17 serii od pierwszego wolumenu do rocznika 2008 oraz dalszych 9 serii z archiwami z lat 1997-2008, kolekcję 3009 e-książek wydanych w roku 2005 oraz kolekcję 9983 e-książek wydanych w latach 2009-2011 oraz 58 wydawnictw encyklopedycznych.
SYMPOnet	Zawiera informacje o materiałach konferencyjnych, przedkonferencyjnych i pokonferencyjnych znajdujących się w bibliotekach polskich, od roku 1980. Liczy niecałe 35 tys. rekordów, a bazę tę uaktualnia się w odstępach tygodniowych. Bazą administruje Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej.
Web of Knowledge	Pakiet bazy danych Web of Knowledge produkowanych przez firmę Thomson Reuters jest udostępniany w ramach ogólnokrajowej licencji akademickiej. Licencja obejmuje pakiet Web of Science (WoS), który zawiera 3 indeksy cytowań: Science Citation Index Expanded (SCIE z rocznikami od 1945), Social Sciences Citation Index (SSCI z rocznikami od 1956), Art and Humanities Citation Index (AHCI z rocznikami od 1975). Ponadto licencja obejmuje dodatkowy indeks cytowań Conference Proceedings Citation Index (CPCI, w tym części Science i Social z rocznikami od 1990) oraz bazę Journal Citation Reports JCR (dostęp do najświeższego opublikowanego rocznika). Rekordy w indeksach cytowań zawierają streszczenia artykułów, podstawowe informacje bibliograficzne oraz informacje o cytowaniach z czasopism znajdujących się na liście Master Journal List (tzw. lista filadelfijska). Od roku 2010 w bazach WoS indeksowane są artykuły z ponad 12 000 tytułów bieżących czasopism. Poprzez platformę Web of Knowledge dostępne są także baza Medline oraz dodatkowe narzędzia EndNote Web i Researcher ID.
Wiley-Blackwell	Czasopisma Wiley-Blackwell są udostępniane w ramach ogólnokrajowej licencji akademickiej. Licencja obejmuje 1367 tytułów z nauk ścisłych, humanistycznych i społecznych, udostępnianych wraz z archiwami od 1997 roku.
Zasoby polskie ICM	Kolekcja wybranych książek z zakresu humanistyki i nauk społecznych, zdigitalizowana w roku 2007.

3. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia

Zakres zadań, sposób działalności Wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zawarty jest w opisie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia (WSZJK), który wprowadzono w 2008 r. Kluczowymi działaniami WSZJK są: monitorowanie jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach, poprzez m.in. ewaluacje programów studiów i planów studiów, a także dbałość o udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w ewaluacji efektów uczenia się. Funkcjonowanie WSZJK wspomaga Komisja ds. oceny nauczycieli akademickich,

której wyniki prac pozwalają ocenić pracę, zaangażowanie i dbałość o jakość kształcenia kadry dydaktycznej, która oceniana jest również przez studentów w ankietach ewaluacyjnych. Studenci bywają niezadowoleni z braku radykalnych kroków zmierzających do np. zwolnienia nauczyciela, który otrzymał niezadawalającą ocenę studencką. Działania władz instytutu i Uczelni są podejmowane w tych trudnych sytuacjach, Przeprowadzane są rozmowy, wzmożone są hospitacje zajęć, co niejednokrotnie doprowadziło do zaprzestania współpracy z takim nauczycielem (np. nieprzedłużenie umowy o pracę z nauczycielem akademickim, który dwukrotnie otrzymał negatywne oceny studenckie lub nie realizował zajęć).

W projektowaniu programów studiów uczestniczą pracownicy posiadający kompetencje w zakresie, obejmującym dyscypliny nauki, na których opiera się program studiów. Koordynatorami tych zadań są prorektor ds. dydaktycznych i studenckich oraz przewodniczący KZZJK. W procesie projektowania programu studiów uczestniczą interesariusze wewnętrzni (studenci, nauczyciele) i zewnętrzni (członkowie KZZJK, pracodawcy, absolwenci kierunku), wskazując praktyczne rozwiązania względem studenta i absolwenta. Każda zmiana dotycząca programu studiów, w tym efektów uczenia się, wynikająca z bieżących uregulowań ustawowych, bądź uczelnianych lub dotycząca doskonalenia procesu kształcenia jest przygotowywana przez KZZJK, przedstawiana i dyskutowana na kolegium rektorsko-dyrektorskim, następnie opiniowana przez Samorząd Studencki i zatwierdzana przez Senat Uczelni.

Programy studiów poddawane są systematycznej ocenie przez studentów (ankiety ewaluacyjne), przez pracodawców (ankiety pracodawców, ankiety eksperckie) oraz nauczycieli, podczas posiedzeń KZZJK lub spotkań instytutowych. Od roku akademickiego 2016/2017 wprowadzono na wszystkich kierunkach nową, ujednoliconą instrukcję przechowywania prac etapowych studentów w tzw. teczkach przedmiotowych. W teczkach tych znajdują się następujące dokumenty: aktualna, podpisana przez osobę/osoby prowadzące zajęcia karta przedmiotu (sylabus); opis warunków zaliczenia przedmiotu z podaniem kryteriów oceniania (rozkład oraz średnia ocen z poszczególnych elementów zaliczenia); przykładowe, ocenione, prace studentów, co najmniej jeden egzemplarz z każdej oceny (testy, zadania, eseje, prezentacje multimedialne, itp.); w przypadku przedmiotów kończących się zaliczeniem lub egzaminem ustnym: zestaw pytań z załączoną skalą oceniania; w przypadku zajęć seminaryjnych: konspekty prac dyplomowych, wykaz bibliografii, artykuły

itp.; opcjonalnie w zależności od formy zajęć lista obecności. Zawartość tych teczek poddawana jest ocenie i analizie przez KZZJK, a wnioski służą modyfikacji programów studiów.

Ocena stopnia osiągania efektów uczenia się odbywa się na warunkach przewidzianych *Regulaminem studiów* w Uczelni, a uszczegółowiona jest w kartach przedmiotów (sylabusach). W przypadku dyplomowania dodatkowo zapisami uchwały Senatu dotyczącymi procesu dyplomowania, w której zawarte są procedury oceny prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego, a w przypadku praktyk zawodowych w *Kierunkowym regulaminie praktyk zawodowych*. Sylabusy przedmiotów szczegółowo opisują, jakie wymagania należy spełnić i jak są one ważne. Prace etapowe i arkusze egzaminacyjne są gromadzone i archiwizowane, a wyniki zaliczeń analizowane.

Od 2008 r. realizowany jest cyklicznie w Uczelni i poza nią (od 2013 r.) autorski wewnętrzny program szkoleniowy dla nauczycieli akademickich pn. „Dydaktyka szkoły wyższej”, podnoszący kompetencje kadry dydaktycznej poprzez organizację szkoleń, seminariów, warsztatów (również finansowanych ze środków unijnych). W programie corocznie bierze udział średnio 65 dydaktyków.

V. Wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu losów absolwentów

Analiza zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy opiera się przede wszystkim na poszukiwaniu sposobów na zapewnieniu studentom zdobywania praktycznej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Ogromne znaczenie ma tu współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, której celem jest kształtowanie wiedzy praktycznej poprzez: organizowanie wizyt studyjnych, warsztatów i wykładów otwartych dla studentów oraz przez samych studentów.

Systematycznie analizowane są wyniki badań ankietowych, dotyczące opinii pracodawców na temat kompetencji studentów odbywających praktyki zawodowe, a także badań eksperckich, dotyczących opinii pracodawców na temat programów studiów.